

Effects of Cryopreservation on Epithelial Cells before and after Isolation from Human Amniotic Membrane

Hassan Niknezhad¹,
Habibollah Peirovi²

¹ Department of Pharmacology, Nanomedicine and Tissue Engineering Research Center, Shahid Beheshti University of Medical Sciences, Tehran, Iran

² Department of Surgery, Nanomedicine and Tissue Engineering Research Center, Shahid Beheshti University of Medical Sciences, Tehran, Iran

(Received June 10, 2012 ; Accepted October 21, 2012)

Abstract

Background and purpose: One of the recent techniques for increasing the output of cryopreservation is using different scaffolds in long-term preservation of stem cells for cell therapy. Undesirable differentiation and decrease in the number of viable cells are two major problems in this process. In order to overcome these problems, in this study the human amniotic epithelial cells were cryopreserved using amniotic membrane as their natural scaffold.

Materials and methods: After tissue preparation and extraction of amniotic epithelial cells, the cells were preserved for 12 months in two different groups of with and without scaffold in 24 different patterns in -196°C in liquid nitrogen. The percentage of viable cells and their pluripotency were determined before and after cryopreservation. The data was analyzed using ANOVA (Tukey Post-Test) statistical method.

Results: Cell viability and percentage of Oct-4 positive cells were higher in the group with scaffold. The difference between the number of viable cells and pluripotency was not statistically significant between freshly extracted cells and cells that were cryopreserved with scaffold. Moreover, glycerol decreased the output of cryopreservation.

Conclusion: This study showed that employing amniotic membrane as a scaffold for cryopreservation of human amniotic epithelial cells could increase the number of viable cells and reduce the amount of undesirable differentiation in the process of cryopreservation.

Keywords: Cryopreservation, human amniotic epithelial cells, scaffold, amniotic membrane, pluripotency

بررسی اثرات کرایوپرزرویشن بر سلول های اپی تلیال قبل و بعد از جداسازی از پرده آمینون انسانی

حسن نیک نژاد^۱

حبیب الله پیروی^۲

چکیده

سابقه و هدف: یکی از تکنیک های جدید در نگهداری طولانی مدت سلول های بنیادی به منظور استفاده از آن ها در سلول درمانی، استفاده از داربست های مختلف برای افزایش بازده کرایوپرزرویشن سلولی است. از مشکلات عمده کرایوپرزرویشن، کاهش تعداد سلول های زنده و ایجاد تمایزهای ناخواسته در سلول ها می باشد مطالعه حاضر به منظور بررسی روش های احتمالی کاهش این مشکلات، انجام شد و بدین منظور سلول های اپی تلیال آمینون انسانی با استفاده از داربست پرده آمینون که داربست طبیعی این سلول ها است کرایوپرزرو شدند.

مواد و روش ها: در بررسی حاضر پس از تهیه بافت و جداسازی سلول های اپی تلیال آمینون انسانی، سلول ها در دو گروه با داربست و بدون داربست در ۲۴ حالت مختلف در دمای 196°C - در نیتروژن مایع به مدت ۱۲ ماه نگهداری شدند و پس از آن درصد سلول های زنده و میزان پرتوانی (pluripotency) سلول ها، قبل و بعد از کرایوپرزرویشن بررسی شد. نتایج حاصل با روش آماری ANOVA (Tukey Post-Test) مقایسه و آنالیز گردید.

یافته ها: نتایج حاصل از مطالعه حاضر نشان داد تعداد سلول های زنده و درصد بیان Oct-4 در گروه با داربست نسبت به گروه بدون داربست بیشتر بود. تعداد سلول های زنده و میزان پرتوانی در سلول هایی که به همراه داربست کرایوپرزرو شده بودند با سلول های تازه جدا شده تفاوت معنی داری نداشت. همچنین حضور گلیسرول در محیط، میزان بازده کرایوپرزرویشن را کاهش داد.

استنتاج: مطالعه حاضر نشان داد که استفاده از پرده آمینون به عنوان یک داربست در کرایوپرزرویشن سلول های اپی تلیال آمینون انسانی می تواند تعداد سلول های زنده پس از کرایوپرزرویشن را افزایش داده و از ایجاد تمایزهای ناخواسته طی نگهداری طولانی مدت جلوگیری نماید.

واژه های کلیدی: کرایوپرزرویشن، سلول های اپی تلیال آمینون انسانی، داربست، پرده آمینون، پرتوانی

مقدمه

hAECs) است که به طور یکنواخت و منظم بر روی غشاء پایه ضخیم و یک لایه استرومایی بدون عروق قرار دارد. آمینون یک بافت فاقد هرگونه رگ و عصب

پرده آمینون انسان از رشد و نمو بافت های خارج رویانی جنین به وجود می آید، این پرده شامل یک لایه اپی تلیوم حاوی سلول های اپی تلیال آمینونی انسانی

E-mail: niknejad@sbmu.ac.ir

مؤلف مسئول: حسن نیک نژاد - تهران: دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، مرکز تحقیقات نانوتکنولوژی پزشکی و مهندسی بافت

۱. گروه فارماکولوژی، مرکز تحقیقات نانوتکنولوژی پزشکی و مهندسی بافت، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران

۲. گروه جراحی، مرکز تحقیقات نانوتکنولوژی پزشکی و مهندسی بافت، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران

تاریخ دریافت: ۱۳۹۱/۴/۱۰ تاریخ ارجاع جهت اصلاحات: ۱۳۹۱/۶/۱۹ تاریخ تصویب: ۱۳۹۱/۷/۳۰

بوده و مواد غذایی و سایر مواد مورد نیازش را مستقیماً با مکانیسم انتشار از مایع آمنیونی و یا از لایه زیرین خود یعنی جفت و اجزای آن به دست می آورد (۱). پرده آمنیون انسان، خصوصیات ویژه‌ای دارد که از میان آن‌ها می‌توان به توانایی آن در جلوگیری از رشد باکتری‌ها (۲)، مهار و جلوگیری از ایجاد واکنش‌های التهابی سیستم ایمنی (۳)، جلوگیری از ایجاد زخم (۴)، کمک به ترمیم زخم و تسریع اپیتلیالیزاسیون (۵) اشاره کرد. این ویژگی‌ها باعث شده است که از پرده آمنیون در پزشکی به‌طور وسیعی استفاده شود، از جمله می‌توان به استفاده از پرده آمنیون به عنوان یک پوشش بیولوژیک در سوختگی‌های پوستی (۶)، درمان زخم‌ها (۷) و بسیاری دیگر از بیماری‌های پوستی اشاره کرد. همچنین پرده آمنیون برای درمان بیماری‌های چشمی از جمله درمان انواع ناهنجاری‌ها و بیماری‌های قرنیه و ملتحمه (۸)، ترمیم سوختگی‌ها و آسیب‌های چشم که به دلیل مواد شیمیایی و غیره ایجاد شده، استفاده وسیعی دارد (۹). علاوه بر موارد فوق از آمنیون در جراحی نیز استفاده می‌شود (۱۰). اخیراً مطالعات جدیدی در زمینه استفاده از آمنیون به عنوان یک داربست مناسب و همچنین منبع سلولی ایده‌آل در مهندسی بافت انجام گرفته است (۱).

از سوی دیگر، سلول‌های اپی‌تلیال آمنیون مارکرهای سطحی سلول‌های بنیادی جنینی مثل SSEA-3, SSEA-4, TRA-1-60, TRA-1-80 را بیان می‌کنند. این سلول‌ها همچنین فاکتورهای مرتبط با پرتوانی (pluripotency) سلول‌های بنیادی نظیر Oct-4 و Nanog را نیز بیان می‌نمایند (۱۱، ۱۲). تحقیقات بیشتر بر روی سلول‌های اپی‌تلیال آمنیونی نشان داده است که این سلول‌ها پرتوان هستند و توانایی تمایز به هر سه رده مزودرمی، اکتودرمی و اندودرمی را دارا (۱۳) و از جمله می‌توان به مطالعاتی در زمینه تمایز این سلول‌ها به سلول‌های رده مزودرمی مانند میوسیت، کاردیومیوسیت، استئوسیت و آدیپوسیت (۱۴)، سلول‌های

رده اندودرمی مانند هپاتوسیت (۱۵) و سلول‌های پانکراس (۱۶) و سلول‌های رده اکتودرمی مانند سلول‌های عصبی (۱۷، ۱۸) اشاره کرد. سلول‌های اپی‌تلیال آمنیونی همچنین خصلت کلونی‌زایی دارند (۱۴). در مطالعاتی نشان داده شد با وجود این که سلول‌های اپی‌تلیال آمنیونی پرتوان هستند اما در پیوند به موش‌هایی، با سیستم ایمنی سرکوب (SCID) و توانایی ایجاد تراوما را ندارند (۱۴، ۱۹). علاوه بر آن، سلول‌های اپی‌تلیال آمنیونی از نظر ایمونولوژیکی خنثی هستند و این موضوع ریسک رد پیوند یا واکنش‌های ایمونولوژیکی پس از پیوند این سلول‌ها را کاهش می‌دهد (۲۰، ۲۱). همچنین این سلول‌ها بدون نیاز به سلول‌های ثانویه به عنوان لایه مغذی (Feeder layer) قدرت رشد و تکثیر دارند (۱۱). با توجه به این خصوصیات ویژه، سلول‌های اپی‌تلیال آمنیونی به عنوان جایگزینی مناسب برای سلول‌های بنیادی جنینی در کاربردهای تحقیقاتی و درمانی مطرح می‌باشند. استفاده از درمان‌های نوین از جمله سلول درمانی و مهندسی بافت در ترمیم ضایعات گوناگون و درمان بیماری‌های مختلف افزایش روز افزونی داشته است و از سوی دیگر پتانسیل بالقوه جهت به‌کارگیری سلول‌های اپی‌تلیال آمنیونی و پرده آمنیون در این درمان‌ها وجود دارد. در این راستا، ضروری به نظر می‌رسد که روش‌های مناسبی برای نگهداری طولانی مدت سلول‌های اپیتلیال آمنیون انسانی ایجاد شود تا بتوان از این سلول‌ها به نحو مناسب‌تر، سریع‌تر و بهتری در کاربردهای تحقیقاتی و درمانی استفاده کرد. در تمامی مطالعاتی که تا به حال در زمینه تهیه بانک سلولی انجام گرفته، کاهش تعداد سلول‌های زنده و ایجاد تمایزهای ناخواسته در طول کرایوپرزرویشن به‌عنوان دو مشکل اساسی در نگهداری طولانی مدت سلول‌های بنیادی مورد توجه قرار گرفته است (۲۴-۲۲). برای رفع این مشکلات، تکنیک‌های مختلفی بررسی و پیشنهاد شده است. یکی از تکنیک‌های جدید که در

طالقانی تهران تهیه گردید. پیش از آن تست‌های سرولوژیکی مربوط به بیماری‌های عفونی مانند HIV، HCV، HBV و سیفلیس بر روی مادران انجام گرفت و مادرانی که از نظر بیماری‌های عفونی فوق سالم بودند وارد مطالعه شدند. اطلاعات لازم برای استفاده از جفت به والدین ارائه شد و فرم رضایت کتبی نیز از آنها اخذ گردید.

بافت جفت به محض انجام جراحی و خارج‌سازی از بدن در ظروف استریل حاوی بافر فسفات سالین (PBS) و $50 \mu\text{g/ml}$ پنی سیلین و $50 \mu\text{g/ml}$ استرپتومایسین قرار داده شد و در دمای 4°C سریعاً به آزمایشگاه منتقل گردید. کلیه مراحل بعدی کار در محیط آزمایشگاه در زیر هود کشت سلولی و به صورت استریل انجام شد. پرده آمینون با روش مکانیکی (Peeling) از کوریون جفت جداسازی شده و چندین بار توسط بافر فسفات سالین سرد (4°C) شستشو داده شد تا لکه‌های خونی کاملاً از روی آن شسته شوند. نتایج به دست آمده از مطالعات اولیه نشان داد که نقاط تاخورد و چروکیده شده بافت پس از کرایوپرزرویشن مقدار *viability* کمتری دارند. به منظور جلوگیری از این مشکل در گروه‌هایی که سلول‌ها به همراه داربست استفاده می‌شدند پس از شستشوی کامل، بافت بر روی غشاهای نیتروسلولز طوری پهن می‌شد که سمت اپی‌تلیوم آن به سمت بالا قرار گیرد و سپس بافت به قطعات با ابعاد $0/5 \times 0/5$ سانتی‌متر بریده و استفاده گردید همچنین به منظور یکسان کردن شرایط در هر دو گروه با داربست و بدون داربست، تعداد سلول‌های اپی‌تلیالی روی پرده آمینون در زیر میکروسکوپ فاز معکوس با عدسی چشمی مدرج در یک مساحت خاص شمارش شد و به همان تعداد سلول در گروه‌های بدون داربست مورد استفاده قرار گرفت. تعداد سلول‌ها در پرده آمینون با ابعاد فوق به‌طور میانگین 2×10^7 بود و غلظت نهایی گروه بدون داربست نیز با توجه به این نتایج تنظیم گردید.

کرایوپرزرویشن سلول‌های مختلف در سال‌های اخیر مورد استفاده قرار گرفته، استفاده از بسترها و داربست‌ها است. گنم سلولی (Niche) که شامل مواد مختلف مانند پروتئین‌های ماتریکس خارج سلولی، فاکتورهای رشد و سایر عوامل است، نقش بسیار مهمی در رشد، تمایز و عملکرد فیزیولوژیک سلول‌های بنیادی دارد (۲۲) از این رو استفاده از شرایط خاصی که بتواند محیط طبیعی رشد سلول‌های بنیادی را در حین کرایوپرزرویشن تقلید نماید، می‌تواند در بهبود روند کرایوپرزرویشن این سلول‌ها نقش مهمی داشته باشد. مطالعات مختلفی در این زمینه بر روی سلول‌های مختلف صورت گرفته که در آن‌ها سلول‌ها قبل از کرایوپرزرویشن در داربست‌های مختلف و به شکل منجمد و طولانی مدت نگهداری شده‌اند (۲۴، ۲۳). از این رو وجود داربست‌های مشابه با گنم سلول‌ها، منجر به افزایش تعداد سلول‌های زنده و کاهش تمایزهای ناخواسته پس از کرایوپرزرویشن سلول‌های بنیادی می‌گردد.

مطالعه حاضر با استفاده از روش‌های رایج در کرایوپرزرویشن سلولی و با به کارگیری مواد مختلف محافظ انجماد (DMSO, Glycerol)، سرم حیوانی (FBS)، محیط کشت سلول (DMEM) و استفاده از پرده آمینون به عنوان گنم طبیعی سلول‌های اپی‌تلیال آمینون انسانی، تأثیر شرایط مختلف کرایوپرزرویشن بر میزان زنده بودن (*Viability*) و بیان مارکر پرتوانی (Oct-4) سلول‌های اپی‌تلیال آمینون انسانی پس از انجام مراحل کرایوپرزرویشن و نگهداری طولانی مدت (۱۲ ماه) بررسی گردید.

مواد و روش‌ها

جمع‌آوری بافت

نمونه‌های جفت و اجزای آن از سزارین‌های انتخابی (Elective) مادرانی که در هفته‌های ۳۵ و ۳۶ بارداری قرار داشتند، از بیمارستان‌های عرفان و آیت‌الله

جداسازی سلول

برای جداسازی سلول‌های اپی‌تلیال آمینونی، پرده آمینون به قطعات کوچک‌تر تقسیم و برای هضم آنزیمی در محلول (Sigma-) Trypsin-EDTA (0.15%) قرار گرفت (Aldrich) (۷، ۲۰). بعد از این مرحله کلیه عملیات در دمای C ۳۷ انجام شد. هضم آنزیمی در سه مرحله صورت گرفت. مواد حاصل از مرحله اول هضم آنزیمی به مدت ۱۰ دقیقه که بیشتر زوائد پرده آمینون بودند، دور ریخته شد، محلول حاصل از مجموع هضم آنزیمی مراحل دوم و سوم که هر کدام ۴۰ دقیقه طول کشید به مدت ۱۰ دقیقه با سرعت 2300 rpm سانتریفیوژ شده و سلول‌های حاصل، جمع‌آوری و سپس در PBS به شکل سوسپانسیون مورد استفاده قرار گرفت. تعداد سلول در سوسپانسیون فوق‌طوری تنظیم گردید که تعداد نهایی سلول‌ها در هر ویال کرایو 2×10^7 سلول در هر میلی‌لیتر (برابر تعداد سلول‌ها در گروه با داربست پرده آمینون) باشد.

گروه‌های مطالعه

گروه‌های مورد بررسی در مطالعه حاضر شامل دو گروه اصلی بودند که عبارتند از:

۱- گروه سلول بدون داربست: در این گروه سلول‌های اپی‌تلیال آمینونی جدا شده از پرده آمینون به صورت سوسپانسیون سلولی محلول در PBS استفاده شدند و مواد لازم برای کرایوپرزرویشن به آن‌ها اضافه شد و با حجم‌های یک میلی‌لیتری در کرایوتیوب قرار داده شدند. هدف از انتخاب این گروه بررسی تأثیر شرایط و مواد مختلف مانند FBS، محیط کشت (DMEM (Invitrogen) + DMSO (Sigma-Aldrich) و گلیسرول در کرایوپرزرویشن سلول‌های اپی‌تلیال آمینون انسانی بود. بنابراین گروه شامل سه دسته اصلی (DMSO, Glycerol, DMSO+Glycerol) بود که جزئیات هر یک از گروه‌ها در جدول شماره ۱ نشان داده شده است. پس از این که ویال‌ها به مدت ۵ دقیقه در

دمای محیط نگهداری شدند، به مدت ۲۴ ساعت در فریزر C ۸۰- قرار گرفته و پس از ۲۴ ساعت سریعاً به تانک نیتروژن مایع انتقال داده شدند. پس از ۱۲ ماه کرایوتیوب‌ها از نیتروژن مایع خارج و در دمای محیط ذوب شدند. درصد زنده ماندن و بیان نشانگر Oct-4 در همه نمونه‌ها بعد از کرایوپرزرویشن اندازه‌گیری شد و نتایج حاصل با روش ANOVA بررسی گردید. برای به‌دست آوردن نتایج قابل قبول و مقایسه‌های آماری، نمونه‌های به دست آمده از ۱۲ جفت به صورت مستقل بررسی و برای هر گروه ۵ بار (n=5) تکرار، انجام شد.

۲- گروه سلول با داربست: در این گروه از پرده آمینون سلول‌دار استفاده شد. بدین منظور قطعات بافتی تهیه شده با شرایط و مواد مختلف که جزئیات آن در جدول شماره ۱ نشان داده شده کرایوپرزرو گردیدند. حجم نهایی محتویات کرایوتیوب توسط PBS به یک میلی‌لیتر رسانده شد. شرایط کرایوپرزرویشن این گروه کاملاً مشابه با گروه سلول بدون داربست بود. همچنین در این گروه از نمونه‌های به‌دست آمده از همان جفت‌های گروه سلول بدون داربست و با همان تعداد تکرار استفاده شد تا بتوان خطاهای احتمالی را کاهش داد و تأثیر شرایط مختلف کرایوپرزرویشن را در میزان زنده بودن سلول‌ها و بیان مارکر Oct-4 در دو گروه، مقایسه بهتری نمود. از آزمون (Tukey Post-Test) ANOVA برای محاسبات آماری استفاده شد.

روش‌های بررسی Viability

برای بررسی میزان زنده بودن سلول‌ها از دو روش استفاده گردید:

۱- روش رنگ آمیزی Trypan blue: در این روش از محلول تریپان بلو برای غربالگری اولیه استفاده شد و بافت‌ها و سوسپانسیون‌هایی که درصد سلول‌های زنده در آن‌ها کمتر از ۸۵ درصد بود از مطالعه حذف شدند و تعداد سلول‌های زنده در نمونه‌های باقی مانده با روش MTT مورد بررسی دقیق تری قرار گرفت.

جدول شماره ۱: ترکیب مواد استفاده شده برای کرایو پرزرویشن سلول های اپی تلیال آمینون انسانی در هر دو گروه سلول بدون داربست و سلول با داربست.

ترکیب مخزبات نمونه ها در هر دو گروه با و بدون داربست				
ردیف	DMSO(10%)	Glycerol(50%)	FBS(10%)	DMEM(10%)
۱	●	○	○	○
۲	●	○	●	○
۳	●	○	○	●
۴	●	○	●	●
۵	○	●	○	○
۶	○	●	●	○
۷	○	●	○	●
۸	○	●	●	●
۹	●	○	○	○
۱۰	●	○	●	○
۱۱	●	○	●	●
۱۲	●	○	●	●

گروه های مورد بررسی در این طرح شامل سه گروه اصلی بود که با توجه به نوع ماده محافظ انجماد تقسیم بندی شدند: DMSO، Glycerol و DMSO+Glycerol. به هر یک از این گروه ها بر اساس جدول بالا، افزودنی های دیگر شامل سرم و DMEM اضافه گردید. (●) ماده مورد نظر در نمونه موجود است. (○) ماده مورد نظر در نمونه موجود نیست.

۲- روش MTT: اساس این روش احیاء تترازول زرد رنگ به نام 2,5-(4,5-Dimethylthiazol-2-yl)-3-diphenyltetrazolium bromide، توسط آنزیم های میتو کندری سلول های زنده، به Formazan با رنگ بنفش است که در طول موج ۵۷۰ نانومتر حداکثر جذب را دارد. درصد سلول های زنده به طور دقیق قبل و پس از کرایوپرزرویشن با این روش مورد بررسی قرار گرفتند (۷).

ایمونوسیتوشیمی

در این روش با استفاده از آنتی بادی های اختصاصی بر علیه مارکر های سلول های اپی تلیال آمینون انسانی بیان پروتئین های Pancytokeratin و Oct-4 ارزیابی شدند. برای بررسی مارکر Pancytokeratin از آنتی بادی Monoclonal Anti-Pan Cytokeratin (Sigma-Aldrich) کوئز و گه شده با FITC و برای بررسی مارکر Oct-4 از آنتی بادی اولیه Anti-POU5F1 (Sigma-Aldrich) و آنتی بادی ثانویه

Goat anti-rabbit IgG (Chemicon) کوئز و گه شده با رودامین استفاده شد. به منظور محاسبه درصد سلول های بیان کننده پروتئین، رنگ آمیزی هسته سلول ها توسط DAPI (Sigma-Aldrich) صورت گرفت. همچنین از گروه های کنترل مثبت و منفی برای کنترل مراحل ایمونوسیتوشیمی استفاده شد (۷).

کنترل میکروبی بانک سلولی

با این که کلیه مراحل تهیه و آماده سازی بافت و همچنین جداسازی سلول ها در شرایط استریل انجام گرفت، اما به جهت احتمال وجود آلودگی های ناخواسته میکروبی به خصوص هنگام تهیه بافت و انتقال آن به آزمایشگاه و این که این آلودگی های میکروبی می تواند درصد viability سلول ها را به میزان چشمگیری کاهش دهد، همه بافت ها و سلول ها قبل و بعد از کرایوپرزرویشن از نظر وجود عوامل میکروبی (باکتری ها و قارچ ها) به شرح زیر بررسی و در کوچک ترین موارد تثبیت آلودگی از گروه مطالعه حذف شدند.

محیط های کشت برای بررسی آلودگی باکتریایی و قارچی شامل:

الف) محیط کشت Trypticase soy broth برای فراهم کردن شرایط رشد هوازی برای گونه های گرم مثبت و گرم منفی هوازی و بی هوازی اختیاری و قارچ ها.

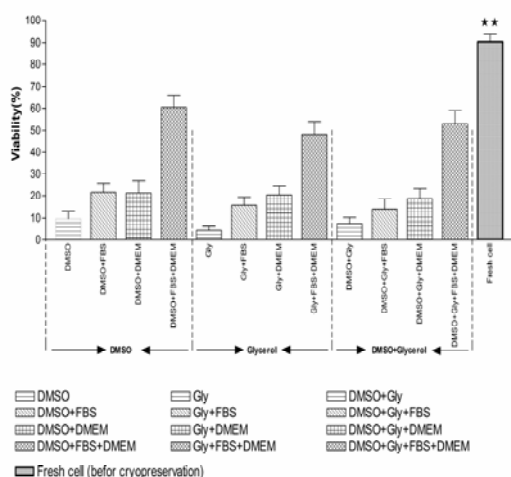
ب) محیط کشت Blood agar برای فراهم کردن شرایط رشد مغذی برای گونه های گرم مثبت هوازی و بی هوازی اختیاری.

ج) محیط کشت Thioglycollate broth برای فراهم کردن شرایط رشد برای گونه های بی هوازی اجباری.

د) محیط کشت Sabouraud's dextrose agar برای فراهم کردن شرایط رشد مغذی برای قارچ ها.

در همه گروه های مورد مطالعه، مقداری از سوسپانسیون های سلولی و بافت ها در محیط های فوق

کرایوپرزرویشن بررسی و نتایج حاصل نشان داد، بیش از ۹۴ درصد از سلول‌های اپی تلیال آمینون انسانی پس از جداسازی از پرده آمینون قدرت حیات دارند. درصد سلول‌های زنده پس از کرایوپرزرویشن سلول‌های اپی تلیال آمینون انسانی با روش MTT بررسی و در گروهی که سلول‌ها به همراه داربست نگهداری می‌شدند، سلول‌های اپی تلیال آمینون انسانی پس از کرایوپرزرویشن جداسازی و سپس مورد ارزیابی قرار گرفتند. در گروه سلول بدون داربست درصد سلول‌های زنده در سوسپانسیون سلول‌های اپی تلیال آمینون انسانی پس از کرایوپرزرویشن بررسی و نتایج حاصل به همراه درصد سلول‌های زنده قبل از کرایو پرزرویشن (Fresh cell) در نمودار شماره ۱ نشان داده شده است.

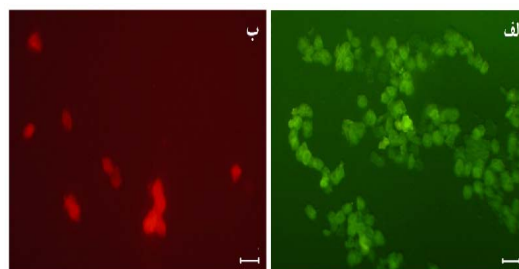
نمودار شماره ۱: مقایسه درصد سلول‌های زنده قبل و پس از کرایوپرزرویشن در سلول‌های اپی تلیال آمینون انسانی در گروه بدون داربست. ترکیب DMSO+FBs+DMEM دارای تفاوت معنی‌داری نسبت به سایر گروه‌ها می‌باشد ($p < 0.05$). با اینحال در این گروه کاهش معنی‌دار زنده ماندن سلول‌ها نسبت به سلول‌های قبل از کرایوپرزرو مشاهده می‌شود. ($p < 0.01$ ★★)

همچنین نتایج نشان داد دسته‌ای که ماده محافظ انجماد، فقط شامل DMSO بود. بالاترین درصد سلول‌های زنده، توسط ترکیبی که از مواد FBs و DMEM بود به دست آمد ($62.2 \pm 4.6\%$) و کمترین میزان سلول‌های زنده، در ویال‌هایی بود که فقط حاوی

کشت و در دمای 37°C و 15°C به مدت ۱۴ روز انکوبه شدند. محیط‌های کشت به ترتیب پس از گذشت ۲۴ ساعت، ۷۲ ساعت و ۱۴ روز از نظر رشد میکروبی بررسی گردیدند.

یافته‌ها

نتایج حاصل از بررسی مارکر Pancytokeratin نشان داد که همه سلول‌های اپی تلیال آمینون انسانی پس از جداسازی Pancytokeratin را بیان می‌کنند که بیانگر جداسازی صحیح این سلول‌ها و عدم آلودگی به سلول‌های مزانشیمال می‌باشد (تصویر شماره - الف).

تصویر شماره ۱: الف: واکنش آنتی بادی کوزوگه شده با FITC بر علیه مارکر Pancytokeratin در سلول‌های اپی تلیالی آمینون انسانی. ب: واکنش آنتی بادی ثانویه کوزوگه شده با رودامین با آنتی بادی اولیه بر علیه مارکر پرتوانی Oct-4 در سلول‌های اپی تلیال آمینون انسانی قبل از کرایوپرزرویشن (Scale bar = 50μm).

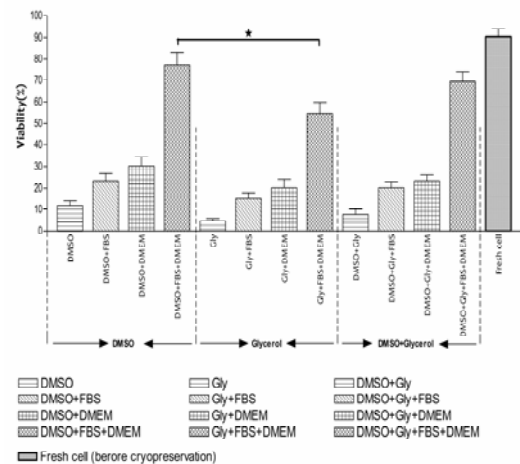
تصویر شماره ۲: تصویری از نتایج کشت میکروبی منفی پس از ۷۲ ساعت انکوباسیون در دمای 37°C (الف) در محیط کشت Trypticase soy broth (ب) در محیط کشت Sabouraud's dextrose agar.

درصد زنده ماندن سلول‌های اپی تلیال آمینون انسانی به دو روش MTT و Trypanblue قبل از

حالت‌هایی مشاهده گردید که علاوه بر ماده محافظ، ترکیبی از FBS و محیط کشت DMEM هم به آن اضافه شده بود (77.9 ± 4.8). در نمونه‌هایی که حاوی DMSO+FBS و DMSO+DMEM بودند، درصد سلول‌های زنده به ترتیب $23/4$ و $30/2$ درصد گزارش شد. در دسته‌های که از گلیسرول و گلیسرول+DMSO به عنوان عوامل محافظت از انجماد استفاده شده بود درصد سلول‌های زنده پس از کرایوپرزرویشن کمتر از گروه حاوی DMSO بود.

به منظور بررسی تمایزهای ناخواسته سلول‌های اپی‌تلیال آمینون انسانی در حین نگهداری دراز مدت در بانک سلولی، درصد بیان مارکر پرتوانی Oct-4 در نمونه‌هایی که بیشترین میزان سلول‌های زنده را داشتند، با روش رنگ‌آمیزی ایمونوسیتوشیمی بررسی و نتایج حاصل نشان داد که $14/7 \pm 3/1$ درصد از این سلول‌ها مارکر فوق را قبل از کرایوپرزرویشن بیان می‌کنند. در شکل شماره ۱- ب نمونه‌ای از سلول‌های اپی‌تلیال آمینون انسانی که مارکر پرتوانی را بیان می‌کنند نشان داده شده است. با توجه به شرایط مختلف نگهداری که در گروه سلول بدون داربست ایجاد شد و نتایج حاصل از درصد سلول‌های زنده، میزان بیان مارکر Oct-4 در حالت‌هایی که ترکیبی از مواد FBS و DMEM به همراه مواد محافظ انجماد در محیط سلول‌ها وجود دارند، بررسی گردید و نتایج حاصل از آن به همراه درصد بیان Oct-4 قبل از کرایوپرزرویشن (Fresh cell) در نمودار شماره ۳ نشان شده است. درصد بیان مارکر Oct-4 پس از کرایوپرزرویشن در دسته‌ای از سلول‌ها که فقط از ماده گلیسرول برای محافظت از انجماد در آن‌ها استفاده شده بود کم‌ترین مقدار به دست آمد، به طوری که در سلول‌هایی که در محیط حاوی گلیسرول، FBS و DMEM نگهداری شده بودند میزان بیان مارکر Oct-4 به حدود ۴ درصد رسید. از سوی دیگر بالاترین میزان بیان مارکر Oct-4 در سلول‌هایی دیده شد که از DMSO به عنوان ماده محافظ انجماد در آن‌ها استفاده

DMSO بودند. در دسته‌ای از نمونه‌ها که ماده محافظ انجماد فقط شامل گلیسرول بود درصد سلول‌های زنده کمتر از گروه‌های حاوی DMSO مشاهده گردید و در دسته‌ای که سلول‌ها در حضور هر دو ماده محافظ انجماد DMSO و گلیسرول نگهداری شده بودند بالاترین میزان سلول‌های زنده پس از کرایوپرزرویشن، در نمونه‌هایی دیده شدند که علاوه بر مواد محافظ انجماد، حاوی ترکیبی از FBS و DMEM بودند. در گروه سلول با داربست، سلول‌های اپی‌تلیال آمینون انسانی بدون جداسازی از بستر، در شرایط کاملاً مشابه با گروه بدون داربست نگهداری و میزان درصد سلول‌های زنده پس از یکسال بررسی گردیدند که نتایج آن به همراه درصد سلول‌های زنده قبل از کرایوپرزرویشن (Fresh cell) در نمودار شماره ۲ نشان داده شده است.

نمودار شماره ۲: مقایسه درصد سلول‌های زنده قبل و پس از کرایوپرزرویشن در سلول‌های اپی‌تلیال آمینون انسانی در گروه با داربست (* $P < 0.05$). تفاوت معنی‌داری بین سلول‌های تازه تهیه شده (Fresh) و سلول‌های کرایو شده بر روی داربست در گروه DMSO+FBS+DMEM وجود ندارد.

در دسته‌ای که فقط از DMSO به عنوان ماده محافظ انجماد استفاده شده بود کمترین میزان سلول‌های زنده در گروه‌هایی دیده شد که فقط ماده محافظ در آن حضور داشت و بیشترین درصد سلول‌های زنده در

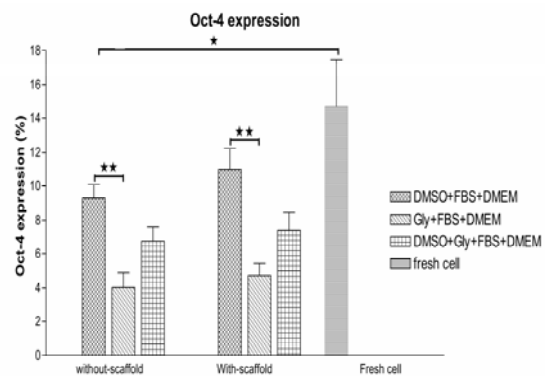

معنی داری در میزان سلول‌های زنده نمونه‌های حاوی DMSO+FBS+DMEM در گروه سلول بدون داربست با سلول‌هایی که کرایوپرزرو نشده بودند وجود داشت ($p < 0.05$)، در صورتی که در درصد سلول‌های زنده در نمونه‌های مشابه در گروه سلول با داربست اختلاف معنی داری وجود نداشت. در مورد بیان Oct-4 نتایج حاصل نشان داد که میزان بیان Oct-4 در گروه با داربست تفاوت معنی داری با سلول‌های قبل از کرایوپرزرویشن نداشته، در حالی که بیان این مارکر در گروه بدون داربست پس از کرایوپرزرویشن کاهش معنی داری را نشان می‌دهد ($p < 0.05$) (نمودار شماره ۳). برای بررسی اثرات مواد محافظ در کرایوپرزرویشن سلول‌های اپی تلیال آمینون انسانی، میزان بیان Oct-4 در نمونه‌هایی که در ترکیب آن‌ها DMSO+FBS+DMEM+ماده محافظ انجاماد بود، در هر دو گروه سلول با داربست و بدون داربست مقایسه شد (نمودار شماره ۳). در گروهی که از گلیسرول استفاده شده کاهش معنی داری نسبت به گروه DMSO در بیان Oct-4 دیده می‌شود ($p < 0.01$). این وضعیت در هر دو گروه با و بدون داربست مشاهده گردید. این یافته‌ها نشان می‌دهد، در گروه سلول بدون داربست، نمونه‌هایی که در ترکیب آن‌ها DMSO به‌عنوان ماده محافظت کننده از انجاماد به کار رفته است نسبت به گروه حاوی گلیسرول تمایزهای ناخواسته کمتری دارند.

بحث

یکی از چشم اندازهای بسیار مهم در پزشکی، استفاده از روش‌های نوین مانند سلول درمانی جهت درمان بیماری‌ها است. از سوی دیگر با روشن شدن زوایای مختلف بیولوژیک سلول‌های بنیادی و پتانسیل‌های بالقوه آن‌ها، نحوه نگهداری و استفاده از سلول‌های بنیادی یکی از مباحث مهمی است که در سراسر دنیا مورد توجه ویژه‌ای قرار گرفته است. در همین راستا تهیه بانک سلولی مناسب از سلول‌های

شده بود. در این دسته بیشترین درصد بیان Oct-4 حالتی گزارش شد که سلول‌ها در DMSO، FBS و DMEM نگهداری می‌شدند. نتایج حاصل همچنین نشان داد که در دسته‌ای از سلول‌ها که از DMSO و گلیسرول به همراه هم به عنوان مواد محافظ انجاماد استفاده می‌شد، به‌طور کلی بیان مارکر Oct-4 کمتر از حالتی است که DMSO به تنهایی استفاده شود.

نمودار شماره ۳: مقایسه درصد بیان Oct-4 قبل و پس از کرایوپرزرویشن سلول‌های اپی تلیال آمینون انسانی در هر دو گروه بدون داربست و با داربست ($p < 0.05$), ($p < 0.01$).

در سلول‌هایی که به همراه بسترشان نگهداری شده بودند نیز میزان بیان مارکر Oct-4 پس از کرایوپرزرویشن سلول‌ها بررسی گردید که نتایج حاصل از آن به همراه درصد بیان Oct-4 قبل از کرایوپرزرویشن در نمودار شماره ۳ نشان داده شده است. همان‌طور که دیده می‌شود در این گروه نیز بیشترین میزان بیان مارکر Oct-4 در سلول‌هایی دیده می‌شود که در محیطی حاوی DMSO، FBS و DMEM نگهداری می‌شدند که در این حالت 10.9 ± 2.6 درصد از سلول‌ها مارکر Oct-4 را بیان می‌کردند. کمترین میزان بیان مارکر Oct-4 در سلول‌هایی دیده شد که با استفاده از FBS، DMEM و گلیسرول نگهداری شده بودند.

با توجه به نتایج به‌دست آمده از میزان سلول‌های زنده و میزان بیان مارکر Oct-4 و مقایسه این نتایج با سلول‌های کرایوپرزرو نشده (Fresh cells)، اختلاف

بنیادی دانشمندان مختلفی را در سراسر دنیا به چالش کشیده و بدین منظور تحقیقات وسیعی در زمینه بهینه‌سازی و نگهداری طولانی مدت سلول‌ها در حال انجام می‌باشد. از مشکلات عمده نگهداری طولانی مدت سلول‌هایی که خواص بنیادی دارند می‌توان به کاهش تعداد سلول‌های زنده و تمایزهای ناخواسته در طول زمان نگهداری سلول‌ها اشاره کرد. هدف مطالعه حاضر، بررسی اثر داربست آمینون در کرایوپرزرویشن سلول‌های اپی‌تلیال آمینون انسانی به منظور افزایش تعداد سلول‌های زنده و کاهش میزان تمایزهای ناخواسته پس از کرایوپرزرویشن بود. اولین هدف مطالعه حاضر، استفاده از پرده آمینون به عنوان داربست سلولی در کرایوپرزرویشن سلول‌های اپی‌تلیال آمینون انسانی بود. طبق نتایج حاصله، کرایوپرزرو کردن سلول‌ها بر روی بستر طبیعی‌شان باعث افزایش ماندگاری در مقایسه با سلول‌های جدا شده می‌گردد. این نتایج در راستای گزارش‌هایی است که حضور بستر برای انجماد سلول‌ها را ضروری می‌دانند. مطالعه Liu و همکاران (۲۰۰۰)، بر روی سلول‌های فیروبلست نشان داد، انجماد شد، سلول‌هایی که در بستر سه بعدی قرار داده شده بودند بیشتر نسبت به سلول‌های فاقد بستر، زنده ماندند (۲۵). در مطالعه دیگری که توسط Birraux و همکاران (۲۰۰۲) انجام گردید، سلول‌های کبدی به شکل ساندویچی بین دو لایه کلاژن قرار داده و پس از نگهداری طولانی مدت، افزایش در تعداد سلول‌های زنده و همچنین افزایش در عملکرد ترشحی پس از کرایوپرزرویشن مشاهده گردید که این نتایج بیانگر تأثیر مثبت داربست بود (۲۴). همچنین، در مطالعه Lin و همکاران (۲۰۰۴)، سلول‌های بنیادی جنینی قبل از انجماد در Matrigel قرار داده و سپس کرایوپرزرو شدند که تعداد سلول‌های زنده پس از نگهداری به این شیوه به‌طور چشمگیری افزایش نشان داد و همچنین درصد سلول‌هایی که به شکل ناخواسته در طول کرایوپرزرویشن تمایز پیدا می‌کردند کاهش داشت (۲۳). استفاده از داربست‌ها در اکثر موارد

باعث افزایش بهره‌وری کرایوپرزرویشن می‌شود. همچنین مطالعه حاضر نشان داد کرایو کردن سلول‌ها بر روی بستر، می‌تواند باعث کاهش تمایزهای ناخواسته در پرده نگهداری سلول‌ها به روش انجماد گردد و بدین منظور، از Oct-4 استفاده گردید. این نشانگر یکی از مجموعه فاکتورهای همانندسازی سلول‌های انسانی است که در سلول‌های بنیادی که خاصیت پرتوانی دارند دیده می‌شود و یکی از مارک‌های شناسایی سلول‌های بنیادی تمایز نیافته و پرتوان می‌باشد (۲۶). برای توجیه اثر مثبت داربست آمینون در کرایوپرزرویشن طولانی مدت سلول‌های اپی‌تلیال آمینون انسانی می‌توان دلایل مختلفی را مطرح نمود. از جمله این که استفاده از آمینون به عنوان کنام می‌تواند شرایط طبیعی زندگی سلول‌های اپی‌تلیال آمینونی را در طول کرایوپرزرویشن حفظ نماید. پرده آمینون بافتی غنی از پروتئین‌های ماتریکس خارج سلولی مانند کلاژن تایپ I و IV، فیرونکتین، لامینین، پرلکان و غیره است (۲۷) و حضور این پروتئین‌ها به عنوان عوامل اصلی کنام سلول‌های اپی‌تلیالی می‌تواند از آسیب‌های ایجاد شده در طول کرایوپرزرویشن سلول‌ها بکاهد. نتایج مطالعه حاضر علاوه بر تأیید نتایج مطالعاتی که قبلاً در این راستا صورت گرفته بود، پرده آمینون را به عنوان یک داربست جدید در روند کرایوپرزرویشن سلول‌ها معرفی می‌نماید. بدیهی است که انجام مطالعات وسیع‌تر در زمینه استفاده از پرده آمینون در نگهداری طولانی مدت سایر سلول‌ها نیز ضروری به نظر می‌رسد. یکی دیگر از اهداف مطالعه حاضر بررسی اثرات حضور DMSO و گلیسرول در نگهداری طولانی مدت سلول‌های اپی‌تلیال آمینون انسانی بود. یافته‌های مطالعه حاضر نشان داد نمونه‌هایی که در ترکیب آن‌ها گلیسرول وجود دارد، پرتوانی سلول‌های اپی‌تلیال آمینون انسانی در طول کرایوپرزرویشن کاهش بیشتری دارد. همچنین حضور گلیسرول در کرایوپرزرویشن سلول‌های اپی‌تلیال آمینون انسانی می‌تواند باعث کاهش تعداد سلول‌های

عنوان یک داربست طبیعی و کنام سلول‌های اپی تلیال آمنیون انسانی می‌تواند نقش مثبتی در کرایوپرزرویشن این سلول‌ها داشته باشد. استفاده از آمنیون می‌تواند از مرگ و میر ناشی از کرایوپرزرویشن سلول‌ها جلوگیری کرده و قدرت پرتوانی آن‌ها را حفظ نماید. با انجام مطالعات وسیع تر در این زمینه، می‌توان پرده آمنیون را به عنوان داربست جدیدی در تهیه بانک سلول‌های مختلف معرفی نمود.

سپاسگزاری

بدین وسیله از پرسنل محترم اتاق عمل بیمارستان‌های عرفان و آیت الله طالقانی به‌خصوص سرکار خانم دکتر نیرومنش و سرکار خانم یوسفی کمال قدردانی و تشکر به‌عمل می‌آید. این مطالعه با حمایت مالی مرکز تحقیقات نانو تکنولوژی پزشکی و مهندسی بافت دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی انجام گردید.

زنده گردد. در مورد استفاده از مواد محافظ انجماد، مطالعات بسیار زیادی صورت گرفته است. مواد مختلفی برای جلوگیری از تشکیل کریستال‌های یخ و آسیب‌های سلولی ناشی از آن در کرایوپرزرویشن سلولی استفاده می‌شود که انتخاب نوع ماده با توجه به نوع سلول، نحوه انجام کرایوپرزرویشن، مدت زمان نگهداری سلول و غیره انتخاب می‌گردد (۲۸). نتایج متناقضی در مورد اثرات مثبت و منفی استفاده از گلیسرول یا DMSO در کرایوپرزرویشن سلول‌ها وجود دارد (۲۸). از عوامل مؤثر در این زمینه می‌توان به میزان نفوذپذیری ماده محافظ به درون سلول، نوع سلول، غلظت مواد محافظ، مکانیسم محافظت در برابر انجماد و غیره اشاره کرد (۲۹). در نهایت چنین به نظر می‌رسد ماده جلوگیری کننده از تشکیل کریستال یخ می‌باید بر اساس نوع سلول تعیین گردد. در پایان می‌توان نتیجه‌گیری کرد که آمنیون به

References

1. Niknejad H, Peirovi H, Jorjani M, Ahmadiani A, Ghanavi J, Seifalian AM. Properties of the amniotic membrane for potential use in tissue engineering. *Eur Cell Mater* 2008; 15: 88-99.
2. Ganatra, MA, Amniotic membrane in surgery. *J Pak Med Assoc* 2003; 53(1): 29-32.
3. Gomes JA, Romano A, Santos MS, Dua HS. Amniotic membrane use in ophthalmology. *Curr Opin Ophthalmol* 2005; 16(4): 233-240.
4. Dua HS, Gomes JA, King AJ, Maharajan VS. The amniotic membrane in ophthalmology. *Surv Ophthalmol* 2004; 49(1): 51-77.
5. Hao Y, Ma DH, Hwang DG, Kim WS, Zhang F. Identification of antiangiogenic and antiinflammatory proteins in human amniotic membrane. *Cornea* 2000; 19(3): 348-352.
6. Rao TV, Chandrasekharam V. Use of dry human and bovine amnion as a biological dressing. *Arch Surg* 1981; 116: 891-896.
7. Niknejad H, Deihim T, Ahmadiani A, Jorjani M, Peirovi H. Permanent expression of midbrain dopaminergic neurons traits in differentiated amniotic epithelial cells. *Neurosci Lett* 2012; 506(1): 22-27.
8. Niknejad H, Deihim T, Solati-Hashjin M, Peirovi H. The effects of preservation procedures on amniotic membrane's ability to serve as a substrate for cultivation of endothelial cells. *Cryobiology* 2011; 63(3): 145-151.
9. Massaro-Giordano M, Caporossi A, Toti P, tosi GM. Amniotic membrane transplantation in ocular surface disorders. *J Cell Physiol* 2005; 2029(3): 849-851.

10. Gomes JA, Romano A, Santos MS, Dua HS. Amniotic membrane use in ophthalmology. *Curr Opin Ophthalmol* 2005; 16(4): 233-240.
11. Andonovska D, Dzokic G, Spasevska L, Trajkovska T, Popovska K, Todorov I, et al. The advantages of the application of amnion membrane in the treatment of burns. *Prilozi* 2008; 29(1): 183-198.
12. Georgy MS, Aziz NL. Vaginoplasty using amnion graft: New surgical technique using the laparoscopic transillumination light. *J Obstet Gynecol* 1996; 16(4): 262-264.
13. Miki T, Lehmann T, Cai H, Stolz DB, Strom SC. Stem cell characteristics of amniotic epithelial cells. *Stem Cells* 2005; 23(10): 1549-1559.
14. Miki T, Mitamura K, Ross MA, Stolz DB, Strom SC. Identification of stem cell marker-positive cells by immunofluorescence in term human amnion. *J Reprod Immunol* 2007; 75(2): 91-96.
15. Miki T. Amnion-derived stem cells: in quest of clinical applications. *Stem Cell Res Ther* 2011; 2(3): 25.
16. Ilancheran S, Michalska A, Peh G, Wallace EM, Pera M, Manuelpillai U. Stem cells derived from human fetal membranes display multilineage differentiation potential. *Biol Reprod* 2007; 77(3): 577-588.
17. Takashima S, Ise H, Zhao P, Akaike T, Nikaido T. Human amniotic epithelial cells possess hepatocyte-like characteristics and functions. *Cell Struct Funct* 2004; 29(3): 73-84.
18. Wei JP, Zhang TS, Kawa S, Aizawa T, Ota M, Akaike T, et al. Human amnion-isolated cells normalize blood glucose in streptozotocin-induced diabetic mice. *Cell Transplant* 2003; 12(5): 545-552.
19. Sakuragawa N, Thangavel R, Mizuguchi M, Hirasawa M, Kamo I. Expression of markers for both neuronal and glial cells in human amniotic epithelial cells. *Neurosci Lett* 1996; 209(1): 9-12.
20. Niknejad H, Peirovi H, Ahmadiani A, Ghanavi J, Jorjani M. Differentiation factors that influence neuronal markers expression in vitro from human amniotic epithelial cells. *Eur Cell Mater* 2010; 4(4): 37-47.
21. Miyamoto K, Hayashi K, Suzuki T, Ichihara S, Yamada T, Kano Y, et al. Human placenta feeder layers support undifferentiated growth of primate embryonic stem cells. *Stem Cells* 2004; 22(4): 433-440.
22. Lensch MW, Daheron L, Schlaeger TM. Pluripotent stem cells and their niches. *Stem Cell Rev* 2006; 2(3): 185-201.
23. Ji L, de Pablo JJ, Palecek SP. Cryopreservation of adherent human embryonic stem cells. *Biotechnol Bioeng* 2004; 88(3): 299-312.
24. Birraux J, Genin B, Matthey-Doret D, Mage R, Morel P, Le Coultre C. Hepatocyte cryopreservation in a three-dimensional structure. *Transplant Proc* 2002; 34(3): 764-767.
25. Liu K, Yang Y, Mansbridge J. Comparison of the stress response to cryopreservation in monolayer and three-dimensional human fibroblast cultures: stress proteins, MAP kinases, and growth factor gene expression. *Tissue Eng* 2000; 6(5): 539-554.
26. Niwa H, Miyazaki J, Smith AG. Quantitative expression of Oct-3/4 defines differentiation, dedifferentiation or self-renewal of ES cells. *Nature Genetics* 2000; 24(4): 372-376.
27. Lee EJ, Vunjak-Novakovi G, Wang Y, Niklason LE. A biocompatible endothelial cell delivery system for in vitro tissue engineering. *Cell Transplant* 2009; 18(7): 731-743.
28. Jomha NM, Weiss ADH, Forbes JF, Law GK, Elliott JAW, McGann LE.

Cryoprotectant agent toxicity in porcine articular chondrocytes. *Cryobiology* 2010; 61(3): 297-302.

29. Hennerbichler S, Reichl B, Pleiner D,

Gabriel C, Eibl J, Redl H. The influence of various storage conditions on cell viability in amniotic membrane. *Cell Tissue Banking* 2007; 8(1): 1-8.